

Selvitys- ja lausuntopyyntö, ennakoäänestyspaikan järjestelyt

Keskusvaalilautakunta 06.06.2023 § 24
4565/00.00.00.01/2022

Valmistelija

vt kaupunginlakimies Esa Nieminen, esa.nieminen@salo.fi, 02 778 2059,
hallintoasiantuntija Satu Mamia, satu.mamia@salo.fi, 02 778 2022

Eduskunnan oikeusasiamies on ottanut oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestaan tutkittavaksi Salon kaupungin vaalibussin vaalijärjestelyt ja pyytää Salon kaupunkia hankkimaan keskusvaalilautakunnan selvityksen.

Keskusvaalilautakunnan selvityksen jälkeen kaupungin (kaupunginhallituksen) tulee antaa oma lausuntonsa asiassa 22.6.2023 mennessä.

Vaalibussiin tehtiin ennalta ilmoittamaton tarkastus 23.3.2023. Samalla tehtiin ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia eräisiin Turun, Kaarinan, Paimion ja Raision ennakoäänestyspaikkoihin.

Salon osalta erityisesti huomiota kiinnitettiin siihen, että Salon kaupungin vaalibussin ennakoäänestyspaikka ei ollut esteetön ja äänestäminen ulkona pelkän alustan päällä ilman näköestettä ei turvaa vaalisalaisuuden toteutumista.

Selvityksessä ja lausunnossa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti tarkastuspöytäkirjassa viitattuihin oikeusohjeisiin ja siihen, miten Salon kaupungin on mahdollista kehittää vaalibussia ennakoäänestyspaikkana siten, että myös liikuntaesteisten henkilöiden vaalisalaisuus toteutuu.

Keskusvaalilautakunnan selvitys

Salon kaupunki on pyrkinyt sijoittamaan vuonna 2009 tapahtuneen kymmenen kunnan yhdistymisen jälkeen ennakoäänestyspaikkoja joka puolelle kaupunkia. Ennakoäänestyspaikkoja on yhteensä kymmenen, yhdeksän kiinteää ja vaalibussi. Näistä kiinteät ennakoäänestyspaikat ovat esteettömiä. Vaalibussi on ainoa, joka ei ole esteetön. Sen esteettömyydestä on ilmoitettu vaalitietojärjestelmässä. Esteettömyys ilmenee vaalit.fi sivustolta.

Vaalibussi pysähtyy yhteensä yhdeksällä pysäkillä neljän ennakoäänestyspäivän aikana (torstai – sunnuntai). Kaupungin keskustassa ja vanhoissa kuntakeskuksissa on seuraavat esteettömät ennakoäänestyspaikat, jotka ovat avoinna kaikkina ennakoäänestyspäivinä.

Liiketila Linjuri
Kaupungintalo
Halikon liiketila
Perniön kirkonkylän koulu

Seuraavat esteettömät ennakoäänestyspaikat ovat auki kolmena ennakoäänestyspäivänä (sunnuntai – tiistai)

Kiskohalli
Kuusjoen koulu
Kiikalan Komisuon koulu
Perttelin nuorisotila
Suomusjärven sosiaali- ja terveystalo

Vaalibussi on aikanaan otettu käyttöön lisäämään kauempana kiinteistä ennakkoäänestyspaikoista asuvien kuntalaisten äänestysmahdollisuutta. Alusta alkaen on kuitenkin korostettu sitä, että vaalibussi ei ole esteetön ja informoitu, että vain kiinteät ennakkoäänestyspaikat ovat esteettömiä. Vaalibussissa on tähän asti varauduttu mahdollisiin ulkona äänestäviin siten, että heille annetaan kaksiosainen kirjoitusalue. Äänestyslippu täytettäisiin sen sisällä muiden katseilta suojassa ja vähän sivummalla jonosta.

Kahden viime vaalin aikana ei ole ollut yhtäkään äänestäjää, joka ei olisi päässyt vaalibussiin sisälle äänestämään. Vaalibussin koko historian aikana lienee ollut vain 1-2 henkilöä, jotka eivät päässeet vaalibussiin sisälle ja jotka äänestivät vaalibussin ulkopuolella.

Oikeusasiamiehen kanslian edustajien laatimaan tarkastuspöytäkirjaan on kirjattu vaalibussin käytön positiivisia puolia: Etukäteen oli ilmoitettu, ettei vaalibussi ole esteetön. Vaalibussi on hyvä tapa tarjota ennakkoäänestysmahdollisuus erityisesti harvaan asutuilla alueilla lähemmäksi koteja sekä asiointipaikkoja. Tällä voidaan lisätä epävarmojen äänestäjien vaali- ja osallistumisoikeuden käyttämistä ja parantaa kansalaisten alueellista yhdenvertaisuutta.

Pöytäkirjassa huomioitiin myönteisenä, että vaalibussi pysähtyi Salon alueella kymmenessä eri paikassa ennalta ilmoitetun aikataulun mukaisesti, joten kaikkiaan yleinen ennakkoäänestysmahdollisuus oli 19 paikassa.

Vaalibussin sisällä tapahtuneen äänestyksen osalta pöytäkirjassa todetaan, että äänestyksen käytännön järjestely oli hyvä vaalisalaisuuden säilyttämisen kannalta. Äänestäjiltä oli saatu hyvää palautetta.

Apulaisoikeusasiamiehen selvityspyynnön johdosta keskusvaalilautakunta toteaa, että jatkossa varaudutaan ulkona äänestäjiin siten, että vaalibussin mukana kuljetetaan liikuntaesteiselle soveltuvaa äänestyskoppia, joka voidaan tarvittaessa pystyttää vaalibussin ulkopuolelle. Näin äänestäminen ulkona toimitetaan samantasoisesti kuin vaalibussin sisälläkin.

Esittelijä	Kaupunginlakimies
Päätösehdotus	Keskusvaalilautakunta antaa eduskunnan oikeusasiamiehen selvityspyyntöön valmistelun mukaisen selvityksen ja toimittaa kannanottonsa kaupunginhallitukselle oikeusasiamiehelle annettavaan lausuntoa varten.
Päätös	Keskusvaalilautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.
Tiedoksianto	Toimistopalvelut